

Bujdosó Szobrok Pesti Udvarok Mélyén

Ha fölébredne hosszú álmából odakünn az erdőn korunk Rip van Winkléje és befelé jönne a városba, nemcsak ámulna azon, amit lát, hanem sok mindent keresne is, amit nem lát többé, ami eltűnt a budapesti utcáról. A könyörtelen idő barbár csákánya lekasabolta a nagyváros színéről az ódon házakat, a bájos erkélyeket, a melázó szobrokat, a régi kutakat, melyeknek kő-ölében kristálytisza víz csobogott. Mint ahogyan az élet is oly tiszta és átlátszó volt, az egész élet, amit éltek a város kő-ölén az emberek. Utcák tűntek el és új sugárutak szakították ízekre a várost, házak ezrei süllyedtek az enyészetbe, hogy új házak tízezrei emelkedjenek ki a kővezetből, minden megváltozott, minden követ és vasdarabot kieseréltek annak a szörnyű bálványinak az oltárán, amit összetévesztenek a Haladással, pedig csak Rombolás a neve...

Csodálatos, hogy a városépítő düh évtizedeinek vad rohamában meg tudott maradni mégis néhány öreg kő, a multnak oly beszédes tanui, akik megbujtak valahogyan a nagy földindulás idején, hogy itt maradjanak hírmondónak a tegnaptól. Az ember is

meghúzza magát nagy vész idején. A tatárjárás elől vad menekülésében erdőkbe, sziklák odvába rejtette életét az a kevés magyar, aki még idejében kitért az ázsiai csorda véres útjából. A város-újítás tatárjárása elől elbujtak a faragott kövek és mialatt körülépítették őket ormóttan bér-kaszárnyákkal, elfelejtették összetörni nemes tagjaikat. Ha az ember elmegy ilyen

Egy átépített ház udvarában, Bálvány-utca 26. szám alatt, megmaradt a régi kút.

idétlen téglakolosszusok előtt, amiknek se formájuk, se stílusuk niúcsen, nem is jut eszébe, hogy valahol az udvar mélyén mereng egy szobor, a multnak egy darabja, szomorú mosollyal kő-ajkán.

Ha belépünk a cégtáblákkal és hirdetésekkel agyonzsúfolt kapun és megállunk az otffejtett kő-alak előtt, egy percig a mult szelíd ábrándja simogatja meg fáradt szívünket. A kiellen kő-erdőben, a verejtékes nagyvárosban, a rohanó és célhoz soha nem érő mogorva emberek milliós forgatagában e néhány vén szobor megbujik félénken és rezignáltan a túl magasra fölerőszakolt falak mélyén, az árnyékban, mit a köréjük épített házak vetnek reá. És ha mégis megkeresi sokat látott öreg fejét egy befurakodó napsugár, szeliden mosolyog akkor, napfényes ifjúságára emlékezve.

A zajos City, a pesti Lipótváros szívében, a nagy iroda-házak udvarán, raktárak, nagykereskedések, büroók és üzemek között még maradt ezek kö-

zül néhány. A Bálvány-utca 19. számú nagy bérház udvarán senki sem sejtene a vizeskancsót lágy mozdulattal emelő görög leányt az oroszlánfejes kút fölött. Nemes arca komoly, ruhája plasztikus ráncokban takarja be egész alakját. Valaha kis ház udvarán állott. A ház egyre nőtt, növekedett körülötte, míg most már évtizedek óta ez a négyemeletes sarokház zárja börtönébe. Napfény ritkán hat el hozzá. Borus homályban álmodik a napsugaras csendről.

Ugyanebben az utcában, a 20. számú házban, nagy, tágas udvar végében áll egy gyönyörű leányszobor, koszorúval a kezében. Legalább százhusz éves lehet; az empire-művészet egyik ismeretlen mesterének remeke. Körülötte régi falak. E ház udvara alig változott azóta, hogy a sibilla-mosolyú kő-leányzó elfoglalta helyét a falba vájt fülkében. Ide szélesen ömlik be a téli napsugár. Árny és fény finom játéka emelik ki ruhájának lágyan omló ráncait, természetének báját, arcának titokzatos szépségét. A vasrácsos «gang»-on egy cseléd leányzó tarka rokkolyája szárad a ritka napsugárban, az egyik földszinti konyhából a nekibúsult mindenese elnyújtott énekének cikornyái táncolnak errefelé és a szobor lábánál a falu száműzöttje, tarkatollú tyúk keresgél eleséget a töredező, málladozó kövek között. A műhelyekből gépek kattognak, az utcáról villamosok csengetnek, autók zihálnak. A szobor nyugodt és mosolyog. Már százhusz éve, mindenem, mindenkin...

Nagy modern épület áll a Bálvány-utca 19. szám alatt. Udvarán ott maradt a régi kút.

Bálvány-utca 20. A gyönyörű szobor az udvar végében áll.

Az Eötvös-tér 2. számú ház udvara.

A Bálvány-utca 26-ik számú háza a Szabadság-tér sarkán szürkéskedik. Szürke nemcsak a színe, de a formája is. Egy bemalterozott skatulya. De csak be kell nézni az udvarra és mindjárt látja az ember, hogy régi-régi ház, — csak a köntösét változtatta az idő. A barna udvaron, a régi folyosók alatt ódon kút, rajta fekvő oroszlán, mely a magasba néz. Boszszús, szigorú arca van az oroszlánnak... Mintha ő volna a ház örök cerberusa, mely mérgesen bődül föl éppen az emeletre, ahol egy leányzó szigorúan sértegeti a házirendet: tüzös vasalót lóbál!

A szomszédban, Zrinyi-utca 9. szám alatt is régi udvar rejtőzik a megújí-

tott ház gyomrában. A bronz-leány a fülkében, a kút fölött, a biedermeier-idők emlékét idézi föl. Az Eötvös-tér 2. számú ház udvara ma is olyan, mint száz éve. Az udvar közepét a gyónás titkának szent mártírja, Nepomuki János szobra díszíti. A szent, feje körül csillagos glóriával, régebbi tán a háznál is, pedig a ház maga abban az időben született, mikor Vörösmarty Mihály meglátta a napvilágot. Mikor a Ritz elé gördülnek itt az autók és a dunaparti korzó felé örvénylik a sokaság — hányan gondolnák, hogy az Eötvös-téri ház udvarán imádkozik e régi-régi szobor?

És itt van a szomszéd ház, a nevezetes üvegezett tornáccal, mely Deák Ferenc szobra felé néz. Az árkádos, oszlopos, nemes stílusú régi palota.

A Dorottya-utca 14. számú ház, a régi Lloyd-klub udvarán áll ez a bronz-szobor.

Zrinyi-utca 9. Régi kút az udvaron.

egykor a «Kereskedői pitvar», majd a szabadelvű párt klubjának sok évtizedes otthona, tiszta empire stílusban készült bronz kút-szobrot rejt. Az udvarf üvegezett folyosók, dór oszlopsorok komoly koszorúja veszi körül. Némák az oszlopos folyosók, pókháló földi az üveglapokat, zárva a lépcsőfölgjárt, melyen át egykor Deák Ferenc, Tisza Kálmán, Jókai, Mikszáth jártak nap nap után a klubba. Az antik lepelbe öltözött leány nyitott edényt emel az elnémult tornác felé és félrebillen búsan a feje. Mintha rájuk köszöntené az italt e rég porladó szívekre és szomorú Niobe-arca egy világot sirtatna el.